

Mustața lui

SALVADOR DALI

Un interviu pentru BBC

https://www.youtube.com/watch?v=-QEWR-V_E

Reporter *- Domnule Dali, vom vorbi în engleză, care știu că nu este limba dumneavoastră, dar sunt sigur că vă veți descurca de minune.

Dali- Da, engleza mea rămâne foarte, foarte problematică, dar acest lucru nu este atât de important, pentru că dacă cineva prinde doar o bucățică din ideile mele, acest lucru este absolut suficient, pentru că ideile daliniene posedă o putere de germinare extraordinară.

R-Ei bine, înțeleg foarte bine acest lucru și, de asemenea, v-aș ruga să vorbiți și să vorbiți neîncetat, chiar dacă nu vorbiți în engleză, pentru că eu sunt mereu acuzat că vorbesc, și vreau să vorbesc cât mai puțin posibil, altfel voi fi sfâșiat membru cu membru. Prima întrebare pe care am vrut să v-o pun, ar trebui să fie într-adevăr despre arta modernă, dar nu mă pot abține, există o frivolitate delicioasă în dumneavoastră care mă face să v-o pun, este cum ați reușit să realizați aceste mustăți minunate?

Dali- La începutul acestei mustăți, foloseam un produs foarte natural, adică, știți, pulpa unui fruct.

R-Știu.

D-În ultimul moment al cinei, nu-mi curăț degetul, pun doar puțin în mustață, păstrez pentru toată după-amiaza, foarte eficient, eficient.

R- Și așa a început?

Dali- Da, dar acum folosesc un singur produs adevărat, foarte bun, în Place Vendôme, este ceară ungurească.

R- A, da. Pinot.

Dali- E o ceară foarte cunoscută, deja Proust, Marcel Proust, folosește la fel.

R - Da, dar mustața lui a fost una puțin ascuțită, nu-i așa? Nu avea o întoarcere ridicată în sus ca a ta. Folosești ceara asta într-un alt mod, într-o altă dispoziție, într-o psihoză deprimantă un pic deprimantă și melancolică.

Dali - Mustața mea, dimpotrivă, este foarte veselă, foarte ascuțită, foarte agresivă.

R- Aveți probleme cu ea noaptea? Vreau să spun, trebuie să o fixați în cuie sau ceva de genul ăsta, sau se ridică noaptea?

D- Nu, noaptea, curat în fiecare noapte, la comentariile din timpul somnului.

R Deci noaptea se lasă în jos în timp ce dormi? Complet, complet.

R- Și apoi dimineața se ridică din nou?

D- Trei minute, numai în trei minute îmi aranjez mustața. Și apoi simți că poți să înfrunți lumea cu acea minunată mustață în picioare? Da, pentru că în fiecare zi devenind mult mai practic pentru inspirația mea.

R-Ei bine, sunt fascinat să aflu asta. Domnule Dali, ați venit aici, nu-i așa, pentru a picta un portret al lui Laurence Olivier?

D-Da, exact. Cum merge?

D-Foarte bine, foarte bine. Doar vreo 5 minute, e aproape gata.

R-Ai făcut totul în 5 minute?

D- Mi-a luat două ore să pun machiajul, nasul, totul. Eu însumi, în 5 minute, am realizat portretul. Acum este necesară doar realizarea acestui portret. Asta înseamnă poate o lună. Totul este, în mintea mea, foarte clar și foarte violent.

R-Va fi ceea ce am considera, poate, după moda noastră veche, în care este un tablou oarecum excentric? Va avea homari și lucruri de genul acesta în ea, sau va fi ca el?

D- Acest portret, în opinia mea, este poate unul dintre cele mai senzaționale. Nu este posibil să nu vorbesc nimic în avans, pentru că totul este posibil până sus în viața mea. Nimeni nu se uită la acest portret înainte ca el să fie complet terminat.

R-Dar în mintea ta?

D-Aceasta este condiția mea pentru a începe acest portret. De asemenea, nu-mi place să pictez legenda lui Shakespeare. Nu-mi place să pictez oamenii istorici. Nu-mi place să îl pictez pe Sir Laurence Olivier. Nu-mi place să pictez acest personaj din film. Nu-mi place să realizez un portret dalinian integral și complet.

R- Vom aştepta cu toţii cu nerăbdare să îl vedem. Este, cred, în costumul acestui film, Richard al III-lea, în care apare, nu-i așa?

D -Da.

R-Îl scoateți în evidență, costumul?

D- Nu, nu cred că este suficient. Seamănă foarte mult cu un animal în centrul... Cum se numește în engleză? The sanglier. The sanglier, sângele, adică, spiritul. Nu, nu, nu, nu, sanglierul.

R- Cum este? Descrieți-l.

D-Este un porc cu dinți lungi. Da, da, da, da.

R- E un mistreț. Asta e. Este un mistreț.

D- Este totemul, este exact totemul lui Richard al III-lea.

R-Da, astfel încât Sir Lawrence și Richard al III-lea vor semăna amândoi cu acest animal delicios cu dinți.

D- Exact. El are un guler mare din email, email de aur și pietre prețioase în centru, reprezentând totemul acestui animal.

R - Abia aştept să îl văd. Când ar trebui să îl avem?

D- Foarte agresiv. Știu, știu, știu, știu.

R- Domnule Dali, pe cine în afară de dvs. ați considera un bun portretist în ziua de azi?

D - Cred că nu există nimeni în epoca modernă.

R- Nimeni?

D - Picasso este singura persoană care poate crea portrete extraordinar de bune. Nu-mi place acest gen de activitate.

R- Augustus John, îți place? Ați văzut vreodată vreun portret de-al lui?

D- Are o abilitate foarte mare în desen.

R -Foarte bine. Dar tabloul îmi pare a avea aceleași caracteristici ca ale celorlalți pictori englezi, știți?

D- Foarte murdar și foarte melancolic, trist și deprimant. Foarte deprimant.

R Aveți impresia că arta noastră în ansamblu suferă de un exces nejustificat de melancolie, într-adevăr. Multă melancolie. Am observat că ai fost să vezi o expoziție și că acolo era un măgar.

D - Da, ca să vorbim despre această melancolie, amintiți-vă de această expoziție a unuia dintre acești foarte tineri pictori britanici. Toată lumea pictează cel mai trist și melancolic tip de animale, pești, oameni, case. Totul este foarte murdar. Numai culori cât mai murdare și efecte cât mai deprimante.

R- De ce credeți că este așa? De ce ar trebui să fie toți atât de triști? De ce ar trebui să picteze acest biet măgar bătrân?

D- Nu înțeleg motivul pentru care acești tineri sunt atât de melancolici. Nu înțeleg. Pentru că eu cred că epoca atomică modernă este foarte veselă. Nimic nu este mai vesel decât ciocnirea și explozia conflictelor intra-atomice ale fizicii nucleare.

R-Simțiți că asta înviorează enorm de mult lucrurile.

D- Pentru mine, lucrul cel mai vesel este cel nuclear. Aceste conflicte teribile despre electroni, neutroni și atomi. Totul sare și bate într-un sentiment ritmic cu totul extraordinar.

R-Da, înțeleg ce vreți să spuneți.

D-Eu însumi, fiecare zi este mai veselă. În jurul meu, uite, toată lumea, fiecare zi este mai tristă, mai deprimantă și mai epuizată fizic și moral.

R- Ți se pare că e adevărat atât la New York, cât și aici, în biata Europă?

D-Nu. New York, în acest moment, oferă o cantitate foarte mare de pictori abstracti. Eu însumi, nu sunt acolo. Nu-mi place o pictură abstractă pentru că eu cred că există o singură parte, o singură artă decorativă. Dar aceste picturi din New York au multă vitalitate. Și în ansamblu, mai degrabă... O vitalitate enormă, complet explozivă.

R- Te-ai mai numi suprarealist ca pictor? Ai fost inițial. Ați aparținut școlii suprarealismului din Paris.

D-, eu însumi, cred că acum, eu însumi, ca unic suprarealist, continui acest tip de inspirație.

R- Sunteți, de fapt, singurul supraviețuitor al mișcării suprarealiste, mai degrabă.

D- Da. Diferența este că mie îmi place să încorporez și să sublimesc experiența feroce a vieții mele în marea tradiție clasică a pictorilor spanioli. Fondul inspirației mele rămâne complet delirant și supra-realist.

R- Dar școala, ca școală, simțiți că s-a cam stins din viață.

D- Școala a dispărut pentru că a devenit o școală academică fără personalitate. S-a prăbușit și ea în acest tip de tristețe și melancolie a celorlalte tipuri de școli moderne.

R - Înțeleg. Deci, mai degrabă, simțiți că suprarealismul, după ce a început când erați cu el ca fiind foarte vesel, s-a scufundat acum în melancolie și disperare și că doar dumneavoastră ați rămas ca un adevărat reprezentant al lui.

D- Absolut.

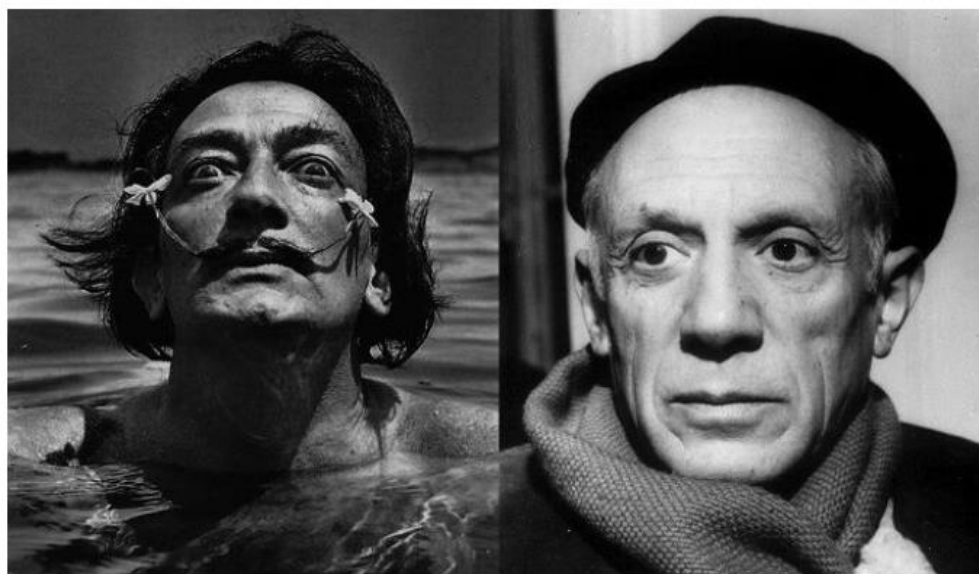
R- Acum, toate glumele tale minunate pe care le știm despre taxiurile cu ploaie înăuntru și așa mai departe, vei continua cu aceste glume?

D- Aceasta corespunde unei perioade feroce din viața mea. În acest moment, am un interes foarte mare pentru psihanaliză. Am venit la Londra pentru a-l întâlni pe doctorul Freud. Acum, interesul meu se referă doar la progresul extraordinar al cercetării nucleare și al fizicii nucleare.

R- Și deci, într-adevăr, asta a reprezentat o etapă în cariera dumneavoastră, acele glume pe care le știam cu toții. Iar acum treci mai departe și toată viața ta va fi în ritmul exploziilor atomice.

D - Exact. Un nou tip de misticism atomic și nuclear.

R- Ei bine, vă mulțumesc foarte mult. Este o frază fascinantă, misticism nuclear.

Picasso and Dali

Note

* Reporterul este **Malcolm Muggeridge** pentru BBC.

Thomas Malcolm Muggeridge (1903 - 1990) a fost jurnalist și satirist englez. Tatăl său, H. T. Muggeridge, a fost politician socialist și unul dintre primii membri ai Partidului Laburist din Parlament (pentru Romford, în Essex). Fratele lui Malcolm, Eric, a fost unul dintre fondatorii Planului Internațional. La vârsta de 20 de ani, Muggeridge a fost atras de comunism și a plecat să locuiască în Uniunea Sovietică în anii 1930, iar experiența l-a transformat într-un anticomunist. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, a lucrat pentru guvernul britanic ca soldat și spion, mai întâi în Africa de Est timp de doi ani și apoi la Paris. După război, s-a convertit la creștinism sub influența lui Hugh Kingsmill și a contribuit la aducerea Maicii Tereza în atenția populară din Occident. A fost un critic al revoluției sexuale și al consumului de droguri.

***

Picasso și Dali

Salvador Dali și Pablo Picasso au fost cei mai faimoși artiști ai timpului lor și doar Jackson Pollock ar putea concura cu ei ca fiind cel mai influent în arta secolului XXI.

Deși născuți la o diferență de peste 20 de ani (Picasso în 1881, Salvador Dali în 1904), ambii artiști au fost modelați de moștenirea culturală a Spaniei lor natale și au fost propulsați în arta modernă de vitalitatea intelectuală a Barcelonei din anii 1890 și primele decenii ale secolului XX. Admirația lui Dalí pentru artistul mai în vârstă a fost nemărginită. Când a călătorit pentru prima dată la Paris în 1926, Dalí i-a adus un omagiu lui Picasso spunându-i maestrului deja renumit în întreaga lume că a venit să-l întâlnească pe Picasso înainte de a vizita măcar Luvrul. În deceniile următoare, Dalí și soția sa, Gala, l-au asaltat pe Picasso cu aproximativ 100 de scrisori și cărți poștale, cerându-i favoruri (nu se știe care a fost partea lui Picasso în această corespondență). În 1934, Picasso și-a demonstrat respectul față de Dalí plătindu-i biletul de călătorie la New York pentru prima sa expoziție în SUA. Unele dintre aceste documente și alte fotografii, reviste, cărți poștale și corespondență fascinante sunt plasate în vitrinele din galerii și muzee.

Admirația de o viață a lui Dalí a fost brăzdată de concurență. La 21 de ani după ce l-a întâlnit pe Picasso, Dalí a pictat *Portretul lui Pablo Picasso* în secolul XXI, o capodoperă a artei mature a lui Dalí, care este atârnată la sfârșitul expoziției și care rezumă relația lor problematică. Tabloul este un atac direct la adresa reputației lui

Picasso, precum și la permanența statură artistică. Dalí și-a folosit remarcabilul hiperrealism pentru a crea un portret profund contradictoriu.

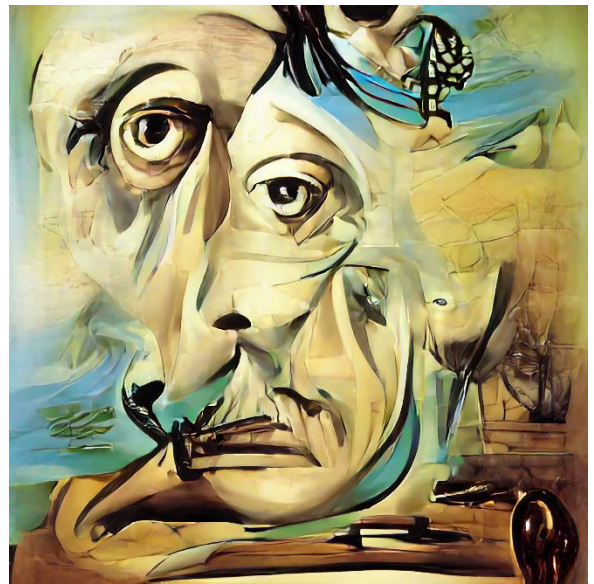
Batjocorind prestigiul lui Picasso, înfățișându-l ca pe un bust antic acoperit de carne topită, Dalí i-a evocat totuși geniul, arătând metalul lichid care curge prin capul lui Picasso pentru a forma o lingură atenuată, care cuprinde unul dintre subiectele emblematice și cele mai polimorfe ale lui Picasso - chitara.

Rivalitatea și admirația reciprocă dintre Dalí și Picasso s-au întins pe parcursul a peste patru decenii, încheindu-se abia odată cu moartea lui Picasso în 1973 (Dalí a murit în 1989). Totul a început în jurul anului 1930, cu un schimb de creativitate extraordinară sub semnul suprarealismului, mișcare de artă vizuală și literatură fondată de André Breton, cu sprijinul teoriilor lui Freud, pentru a explora cele mai profunde niveluri ale inconștientului și ale iraționalului. Dalí și-a dat seama că cubismul, mișcarea fondată de Picasso și Braque în primul deceniu al secolului al XX-lea, conținea o structură pentru reprezentarea stărilor de spirit și nu doar a aspectului fizic. Imaginile multiple ale feței unei femei pe care cubiștii le foloseau pentru a crea impresia unei figuri tridimensionale pe câmpul plat al unei pânze l-au inspirat pe Dalí să transforme aceste imagini în identități multiple ale unui individ sau chiar în schimbări halucinante ale materiei - o față umană ar putea deveni fundul unui măgar sau o plajă plină de pietre.

Explorarea de către Dalí a magiei picturale s-a potrivit cu transformarea de către Picasso a rigorii cubismului în figuri umane polimorfe. În cadrul expoziției, asocierea tabloului "Pictorul" (1930) al lui Picasso, o reprezentare a corpurilor ca

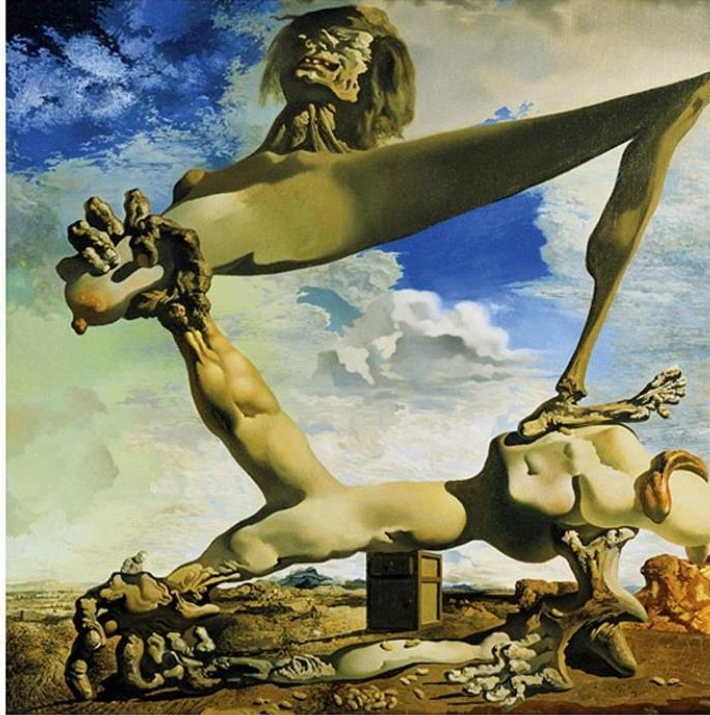
niște încurcături de membre ondulate și fără oase, cu "Nud feminin" (1928) al lui Dalí, evidențiază un moment de inspirație reciprocă între acești doi artiști de generații și poziții diferite în lumea artei. În timp ce "Nudul feminin" al lui Dalí se inspiră din alterarea masivă a proporțiilor umane de către Picasso în lucrările de la sfârșitul anilor '20, picturile suprarealiste ale lui Dalí, ilustrate de capodopera sa Persistența memoriei, împing devierile la o extremă și le cuplează cu detalii excepțional de realiste care fac întreaga creatură aproape credibilă. Fecunditatea și stimularea reciprocă a acestui contrapunct l-au determinat, fără îndoială, pe Picasso să își adâncească admirația pentru Dalí.

toate acestea, această comparație evidențiază, de asemenea, o diferență fundamentală în abordarea picturii de către cei doi artiști. Indiferent cât de fantastice erau imaginile, Picasso și-a înrădăcinat întotdeauna arta în conștientizarea diferenței dintre o imagine și realitatea fizică a unei picturi, o problemă profundă a procesului pe care a moștenit-o de la tatăl său artistic, Paul Cézanne. Ca artist din generația următoare, Dalí a respins cu ușurință anxietatea lui Cézanne. El a acceptat din toată inima pictura ca pe o artă a iluziei pure.

Numai realitatea aparentă a viziunilor sale halucinante conta pentru Dalí.

Dialogul s-a prelungit prin reacțiile chinuite ale celor doi artiști la devastarea patriei lor în timpul Războiului Civil Spaniol (1936-39). În timp ce Picasso este cel mai bine cunoscut pentru "Guernica" (1937), Dalí a reacționat mai rapid la amenințare cu lucrarea "Construcție moale cu fasole fiartă" (1935). Unul dintre punctele de atracție ale expoziției este rafinatul studiu la scară largă al lui Dalí

asupra compoziției, care arată cu o eleganță deconcertantă două corpuri care se luptă să se sfâșie unul pe celălalt. Schițele lui Picasso pentru "Guernica" demonstrează cât de aproape și-au realizat cei doi artiști viziunile asupra pericolului din Spania.

Războiul Civil a marcat, de asemenea, divergența carierelor lor. Când Dalí a aflat că Picasso a fost ales ca artist pentru a picta pictura murală principală a Pavilionului Spaniei de la Expoziția Universală din 1937 de la Paris, Dalí s-a înfuriat împotriva lui și a afirmat că "Picasso era un mare reacționar". După victoria generalului Francisco Franco asupra guvernului republican, Dalí a cultivat dictatura și a devenit un artist favorit al regimului. Picasso a rămas categoric împotriva dictaturii și a precizat că "Guernica" nu va intra niciodată în Spania până când nu va fi restaurată democrația. În plus, Dalí a petrecut perioade lungi de timp departe de Europa. A locuit la New York între 1940 și 1948 și s-a bucurat de rezidențe frecvente în SUA în deceniile următoare. În timpul Războiului Rece, a extins sfera de aplicare a acestui anticomunism, în timp ce Picasso a rămas comunist de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial până la moartea sa.

Aceasta a fost perioada portretului lui Picasso realizat de Dalí și a marcat, de asemenea, creșterea autopromoției lui Dalí la o scară proporțională cu boom-ul postbelic din America. Dalí apăruse deja pe coperta revistei Time în 1936 și, în curând, coloanele sale pentru ziarele Hearst, precum și fotografiile sale ciudate,

puse în scenă, au ajuns să acopere mass-media. După un deceniu de activitate politică prin intermediul Partidului Comunist, Picasso s-a retras în mod substanțial din arena publică până la mijlocul anilor '50, chiar dacă fotografiile de încredere i-au păstrat imaginea la știri (adesea în fotografiile care împărtășeau prostia personajelor lui Dalí).

Spre sfârșitul vieții lui Picasso, cei doi artiști au revenit la dialog. În centrul atenției a fost un intermediar - Diego Velazquez, pictorul spaniol din secolul al XVII-lea pe care atât Dalí, cât și Picasso îl admirau mai mult decât pe toți ceilalți. Izolat în vila sa din sudul Franței, în 1957, Picasso a finalizat o serie extinsă de picturi care îl puneau în opoziție cu capodopera lui Velázquez, "Las Meninas". Expoziția are privilegiul de a include una dintre aceste pânze de mari dimensiuni, precum și un studiu mai mic, fin lucrat, al infantei Margarita María, personajul principal din "Las Meninas". Probabil conștient de isprava lui Picasso, Dalí a pictat propria sa meditație asupra realizărilor predecesorului său, "Velázquez pictând-o pe Infanta Margarita cu luminile și umbrele propriei glorii", o imagine care urmează titlul, arătându-l pe Velázquez la lucru în sălile întunecate ale palatului, în timp ce Infanta iese din umbră într-un spectacol pirotehnic demn de Ziua de 4 iulie.

Dacă picturile lui Salvador Dalí sugerează un duel continuu cu Picasso, Dalí a rămas totuși unul dintre cei mai mari admiratori ai lui Picasso - chiar și mult timp după ce Picasso pare să fi renunțat la duel.

AG - Mai 2024 – SAGA

